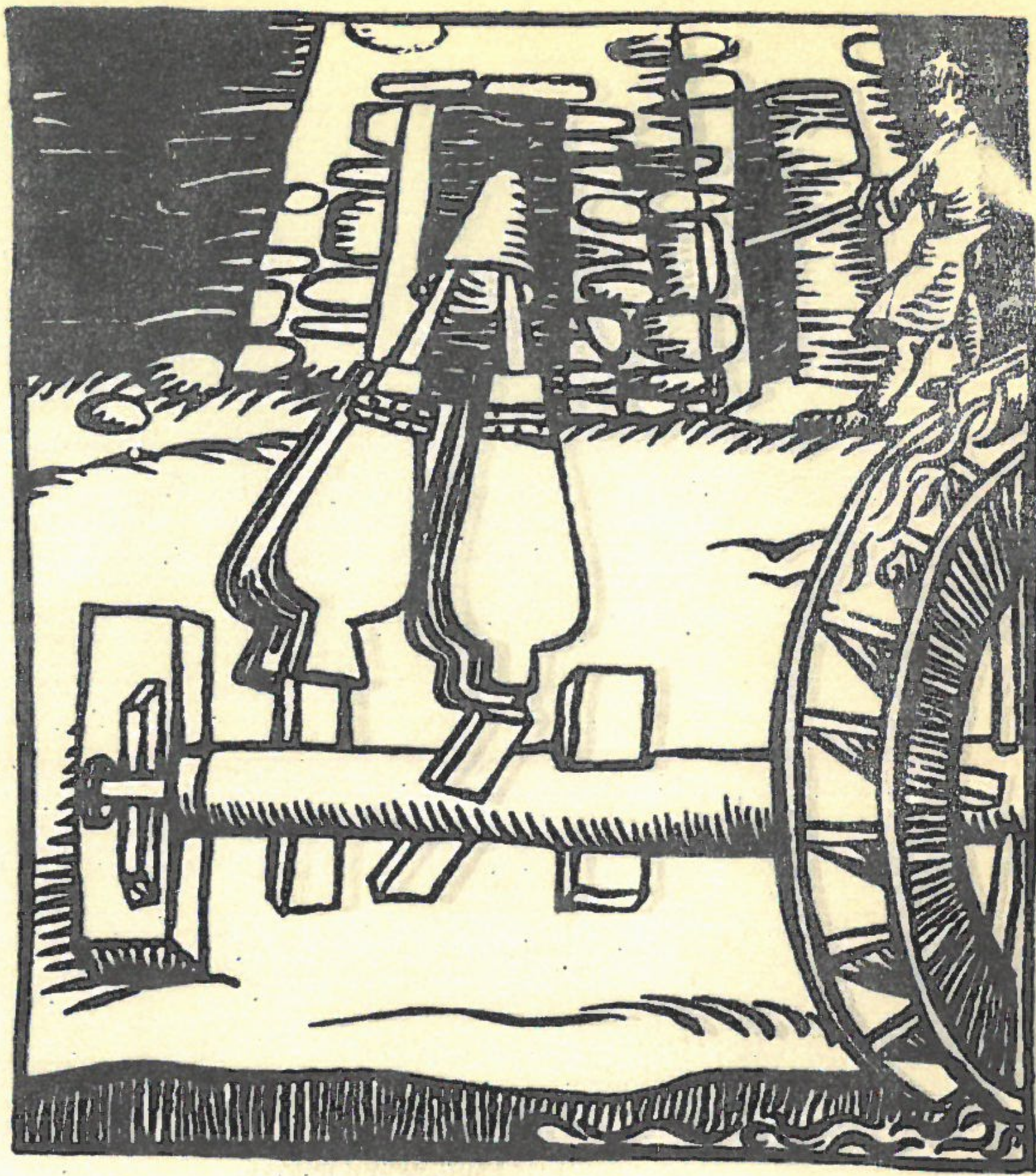

ZPRAVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

3

1972

3

2791

Y X T W A C E X I T A N I

vydává se v roce 1955

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně.

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně.

v roce 1955 vydává se v roce 1955

TECHNICKÉ PAMÁTKY

Archeologický výzkum Staré huti u Adamova

Podle odborného plánu činnosti Technického muzea pokračoval i letos v letních měsících archeologický průzkum a odkryv dominantního objektu huti - velké dřevouhelné vysoké pece. Pomocí studentů - externích spolupracovníků - bylo vybráno a vyčištěno dno pece. Ukázalo se, že veškeré zbytky, z nichž by bylo možno určit velikost a tvar nístěje, byly bohužel beze zbytku odstraněny, pouze zbytky cihelné konstrukce a množství rozptýlené ohnivzdorné hmoty svědčí o použitém konstrukčním materiálu a technickém řešení nístěje. Zato odkrývání klenutého vodního náhonu ukázalo, že je z větší části nepoškozen, pouze zanesen, případně zavalen v místech, kde byl otevřen kontrolními šachtami. Vybrání plného profilu náhonu bohužel zabránil abnormálně vysoký stav hladiny Křtinského potoka, který zvedl hranici spodní vody natolik, že vrstva asi 1m mocná nemohla být vybrána. Odstraněním destrukcí při patě pece a otevřením vstupu do klenutého náhonu nabyla pec ještě monumentálnějšího vzhledu. V obou malých pecích byla pod vrstvou limonitové rudy vrstvička vápna doprovázená střepovým materiálem. Střepy, pocházející z kamenné nádoby s hnědou polevou, nelze bohužel přesněji datovat. Výskyt vápna potvrzuje údaje o užívání pecí jako vápenek. Současně byl proveden orientační průzkum ostatních lokalit v Josefském údolí, povrchový sběr a lokalizace některých povrchových dolů a komunikací. Byly získány vzorky materiálů, většinou šedé litiny, ze zavaleného náhonu, bohužel nestratifikovatelné.

Ve výzkumu lokality bude pokračováno příští sezonu v prostoru lednice a vodního náhonu.

Archeologický výzkum zaniklých vápenných pecí

V měsíci červenci bylo započato s archeologickým průzkumem zaniklých vápenných pecí, ležících severně od skalnatého hřebene ŠUMBERA na táhlém úbočí, které končí ostrožnou, tvořící jižní stěnu Těsnohlídkova údolí. Na zmíněné ostrožně jsou zbytky středověkého hradu. Při výzkumu hradu, který prováděl A. Kříž, dobrovolný pracovník Moravského muzea, byly objeveny asi 200m jižně směrem k vápencovému hřebenu Šumbery dvě zahloubené pracovní jámy, z nichž východní byla podrobena výzkumu.

Vzhledem k technologicko-výrobní závažnosti objektu převzalo jeho další výzkum Technické muzeum v Brně. Při ověřovacím výzkumu bylo prokázáno, že šlo /podle zbytků produktů v zahloubených jámách/ o pece, sloužící k výrobě vápna, které bylo poblíž dvou baterií pecí /každá po 3 pracovních oborech/ hašeno v zahloubeném objektu vytesaném do sklaného podlaží a vyzděném do výše 1m.

Datování pecí bylo prokázáno kostrovým pohřbem v prostoru za východní baterií pecí, který se nacházel v zánikovém horizontu a byl datován dvojicí přezek, typických pro konec 13. století.

Při vlastním výzkumu byl objekt zaměřen, vybrána polovina prostoru jámy pro hašení vápna, část vlastního pracovního prostoru, prostor za východní baterií pecí, vyzdvižena kostra a odebrány vzorky produktů pecí. Současně byla pořízena základní dokumentace.

Vedení Technického muzea zamýšlí zařadit lokalitu jako technickou památku v terénu a ve spolupráci s KSSPPOP vyřešit způsob uchování objektu a jeho prezentace. Výzkum objektu bude pokračovat v další sezoně podle plánu odborné činnosti Technického muzea v Brně.

V Ý S T A V Ý A E X P O Z I C E

Výstava LITÁ OCEL MORAVY A SLEZSKA

V době od 26. června do 10. září probíhala v TM v Brně výstava "Litá ocel Moravy a Slezska". Výstava zachycovala vývoj technologie výroby ocelových odlitků v nejdůležitějších slévárnách Moravy a Slezska od počátků až po současnost, čímž se stala reprezentantem čs. slévárenství. Byla ojedinělou akcí svého druhu nejen u nás, ale podle vyjádření zahraničních účastníků výstavy v Evropě vůbec. Výstava byla součástí programu I. mezinárodního slévárenského veletrhu FOND-EX 72 a byla hojně navštívena domácími i zahraničními slévárenskými odborníky a dosáhla vesměs kladného odborného hodnocení. Na tomto úspěchu se podílejí též slévárny oceli národních podniků Třinecké železářny VŘSR, Vítkovické železářny K. Gottwalda, Tatra, Nová huť K. Gottwalda, Šmeralovy závody, Slatina, Uničovské strojírny, ŽĐAS a katedra slévárenství VŠB v Ostravě, které poskytly prostředky k realizaci výstavy.

V souvislosti s výstavou byla 28.6. uspořádána tisková beseda s představiteli zahraničních slévárenských časopisů. Pracovníci muzea informovali o záměrech, cílech a výsledcích vědeckého výzkumu vývoje slévárenství v TM v Brně. Přítomní redaktori se vyslovili pochvalně o této činnosti a ujistili, že prostřednictvím svých časopisů budou informovat odbornou slévárenskou veřejnost svých zemí.

Výstava MINERVA SALON

Ve spolupráci s Národním technickým muzeem v Praze a národním podnikem MINERVA Boskovice byla v pondělí dne 11. září slavnostně otevřena výstava Minerva salon - od jehly k šicímu stroji. Na 50 exponátů šicích strojů ukazuje vývoj, jakým prošla tato technika během více než stoletého období. Výstava je otevřena do 8. října 1972.

Stálé expozice Technického muzea

VÝVOJ VYUŽITÍ VODNÍ ENERGIE

PARNÍ ENERGETIKA

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných dia-
pozitivů, uvedla v 3. čtvrtletí celkem 5 programů.

S B Í R K O T V O R N Á Č I N N O S T

Poradní sbor pro nákupy sbírek Technického muzea se sešel koncem září k projednání nákupů nových sbírkových předmětů, které shromáždili odborní pracovníci během posledního čtvrtletí. Byly schváleny nákupy litinových předmětů blanenské výroby pro slévárenskou sbírku, šicí stroje, pračky a vysavače pro sbírku předmětů mechanizované domácnosti, vybavení kovárny a vzorkovnice podkov pro obor kovárenství, hrací strojek - gramofon a hrací album pro sbírku hracích strojů, fotografické přístroje a příslušenství z pozůstalosti třebíčského fotografa V. Dlouhého a automobil Z-6 pro doplnění řady zbrojováckých automobilů.

Předměty budou postupně restaurovány a konzervovány a zpřístupňovány badatelské i návštěvnícké veřejnosti.

Pro nový depozitář v Židenicích byl vypracován plán uložení sbírkových předmětů dle oborů a systém označování inventárními čísly. Zároveň byly přestěhovány do nových prostor předměty z nevyhovujícího depozitáře v budově TM. Celá akce stěhování sbírkových předmětů do moderního depozitáře bude ukončena do konce tohoto roku.

Sbírky letecké techniky byly v červenci t.r. rozšířeny o dvoumístný československý vrtulník HC 102, který byl sériově vyráběn na přelomu 50-tých a 60-tých let v n.p. Moravan Otrokovice.

Před ukončením jsou dále jednání o převedení do sbírek dvou vírníků - motorového Aeron XA 66 a bezmotorového KD 67 Ideál. Oba byly vyvinuty, zkonstruovány i používány v regionální sbírkové oblasti brněnského Technického muzea.

Pro oddělení měřicí techniky zajistil v tomto čtvrtletí Ing. Procházka 33 sbírkových předmětů, z nichž jsou nejhodnotnější Polarograf V301 /podle původní konstrukce Heyrovského z roku 1925/ a jiskrový chro ograf pro výzkum balistiky střelných zbraní.

V oddělení obráběcích strojů byl v tomto čtvrtletí navázán kontakt s národním podnikem NAŘADÍ Ždánice, monopolním výrobcem závitořezných nástrojů. V rámci této spolupráce bude rozšířen sbírkový fond odd. obráběcích strojů o výrobky tohoto podniku.

V oddělení textilních strojů byla v srpnu započata montáž a celková úprava selfaktoru, umístěného v depozitáři v zámku Litenčicích. Jedná se o dopřádací stroj, který je v současné době již vyřazován z výrobního procesu a nahrazen výkonnějšími a technicky dokonalejšími dopřádacími stroji. Podobných strojů pracuje v brněnských textilních závodech již jen několik kusů.

Pracovník oddělení městské hromadné dopravy s. Bauer navázal v tomto čtvrtletí jednání s Dopravním podnikem Jihlava. Technickému muzeu byl v roce 1974 přislíben autobus MHD Jihlava zn. ŠKODA RO z roku 1947, obnovený do původního stavu.

Pro oddělení městské hromadné dopravy byl z Národního technického muzea v Praze získán motor GE 58, určený pro obnovu motorového tramvajového vozu GRAZ z olomoucké městské dopravy z let 1900.

Ve 3. čtvrtletí byla v oddělení městské hromadné dopravy ukončena obnova přívěsného dvounápravového tramvajového vozu evid. číslo 205. Jde o výrobek vagonky Studénka z roku 1920.

Pro oddělení řemesel byla získána vzorkovnice kovářské výroby podkov v počtu 20 kusů, znázorňující vývoj a použití jednotlivých typů podkov u nás.

V rámci přípravných jednání pro zajištění výstavy "Elektrina a motorismus" bylo s Výzkumným a vývojovým ústavem elektrických strojů točivých v Brně dohodnuto předání funkčního vzorku elektromobilu EMA 1. Tento funkční vzorek byl vyroben v roce 1970 při řešení úkolu "Vývoj a realizace osobního městského automobilu s elektrickým pohonem". Sloužil pro ověřování jízdních vlastností vozidla a funkčních vlastností pohonů.

Ve všech odděleních vědy a techniky pokračovala i v tomto čtvrtletí evidence II. stupně sbírkových předmětů, jak ukládal plán práce na třetí čtvrtletí.

ODBORNÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

K oslavám 55. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, 50. výročí vzniku SSSR a Měsíce čs. sovětského přátelství připravují pracovníci odboru vědy a techniky výstavu "Sovětské civilní letectví". Byl zpracován a schválen námět výstavy a v současné době je zpracováváno libreto výstavy. Při přípravě výstavy spolupracuje náš ústav se sovětskou leteckou společností Aeroflot.

Během výstavy proběhne v přednáškovém sále TM cyklus přednášek, které zajišťuje Městský výbor Socialistické společnosti pro vědu, kulturu a politiku v Brně.

V oddělení letectví, měřicí techniky a jemné mechaniky byla v tomto čtvrtletí věnována pozornost přípravě výstavy přírůstků z těchto oborů techniky. Byl zpracován námět, libreto a scénář výstavy a připraven katalog výstavy.

V oddělení elektroenergetiky se připravuje v současné době libreto a scénář výstavy "Elektrina a motorismus", která je plánována v Technickém muzeu na příští rok. Ukáže historický vývoj využívání elektřiny u motorových vozidel, historii výrobců elektrické výzbroje motorových vozidel na Moravě, současný stav jejich výroby a jejich postavení na světovém trhu.

Pracovník oddělení obráběcích strojů Ing. Dušek zahájil v tomto čtvrtletí průzkum v údržbářských dílnách podniků oborového ředitelství cukrovarů, pivovarů, sladoven a škrobáren s cílem získat historicky cenné obráběcí stroje.

V oddělení měřicích strojů byla v tomto čtvrtletí rozšířena odborná spolupráce s Výzkumným ústavem Závodů všeobecného strojírenství v Brně, dále s Vodohospodářskou správou města Brna a s Fakultní nemocnicí v Brně.

Oddělení obráběcích strojů velmi úzce spolupracuje při přípravě výstavy valivých ložisek /4. čtvrtletí roku 1973/ s Výzkumným ústavem pro valivá ložiska, který má o výstavu velký zájem. Zahájení výstavy spadá do oslav 20. výročí jeho založení.

V rámci dlouhodobého výzkumného úkolu "Úloha technických muzeí ve výchově dospělých v socialistické společnosti", který se řeší v našem ústavu, byl realizován sociologický výzkum návštěvníků výstavy Lítá ocel Moravy a Slezska. V současné době se zpracovávají výsledky výzkumu.

KNIHOVNA A DOKUMENTAČNÍ SBÍRKY

Pracovníci knihovny provedli tematickou prověrku částí fondů. Se zřetelem k současné koncepci ústavu byly navrženy k vyřazení a předání jiným knihovnám publikace s tematikou právníckou a právnícko-ekonomickou, které pocházely z fondů knihovny bývalé Obchodní a živnostenské komory v Brně a Právnícké jednoty v Brně. Dále byla vyřazena nevhodná a zastaralá literatura politická. Celá akce bude uzavřena do konce roku.

Pro studijní účely nově sledovaného oboru textilních strojů bylo zakoupeno 32 svazků publikací, převážně z počátku tohoto století, které budou vhodným doplněním textilní literatury získané před časem ze střední průmyslové školy textilní v Brně.

R Í Z E N Í A O R G A N I Z A C E

Spolupráce s budapeštskými technickými muzei

V rámci dohody o výměně odborných pracovníků byla uskutečněna pracovní schůze v Közlekedési Múzeum a v muzeu slévárenství v Budapešti. Výsledkem jednání je návrh na realizaci výstavy v TM v Brně v závěru tohoto roku ze sbírkového fondu slévárenského muzea.

Návštěva dvou našich odborných pracovníků v Budapešti se uskuteční koncem 3. čtvrtletí.

Návštěvy ze zahraničí

V rámci spolupráce s Dopravním muzeem v Budapešti navštívily v září Technické muzeum tři odborné pracovníce tohoto ústavu. Prohlédly si sbírkový fond oddělení městské hromadné dopravy a živě se zajímaly o renovační práce na historických vozidlech MHD.

Besedy

Za účasti ředitele ústavu Ing. Berky se konala dne 23. srpna beseda pracovníků odboru vědy a techniky k problematice odborné a výzkumné práce Technického muzea v příštích letech.

Exkurse

Dne 25. srpna uskutečnili pracovníci odboru vědy a techniky exkursi do Staré huti v Josefském údolí u Adamova. J. Merta seznámil účastníky exkurse s touto technickou památkou a s výsledky archeologického výzkumu, který právě v areálu Staré huti probíhal.

ROH

Na pravidelných členských schůzích byl zhodnocen plán činnosti ZO za 1. pololetí, provedena kontrola programu aktivizace a kolektivní smlouvy, a projednána činnost na 2. pololetí. Záříjová členská schůze byla věnována rozpracování závěrů VII. všeodborového sjezdu v naší organizaci.

Členové závodního výboru ROH převzali místnost v přízemí budovy, kterou vedení ústavu uvolnilo pro klubovnu ROH. Po úpravách, které v rámci socialistického závazku provedli členové SSM, bude klubovna sloužit zájmové činnosti odborářů. Přestěhuje se sem knihovna ROH, pro chvíle oddechu byl zakoupen televizor a počítá se i s instalací stolu pro stolní tenis. Po vzájemné dohodě bude klubovnu využívat i skupina SSM.

SSM

Na počest I. sjezdu SSM uzavřela skupina SSM v našem ústavu závazek na úpravu klubovny ROH. Závazek byl splněn a bylo odpracováno 50 hodin.

VÝSTAVBA A PŘESTAVBA TM

Sadovými úpravami a úpravou šterkopířských chodníků byla dokončena celková úprava velkého nádvoří,

V tomto čtvrtletí bylo započato se stavební úpravou spojovací loggie mezi výstavními sály a přednáškovým sálem. Spojovací loggie bude zasklena obdobným způsobem jako předsálí ze strany malého nádvoří. Bude tím zajištěna návaznost kulturně výchovných akcí v přednáškovém sále na akce ve výstavních sálech.

V atriovém nádvoří byly skončeny kanalizační práce a započato s úpravou zelené plochy.

Na anglickém dvorku byla osazena ozdobná mříž uzavírající prostory Technického muzea směrem ke vchodu do VUT a započato s úpravou fasády.

Na zámku v Drínově se dokončují injektáže zdiva levé a střední části. Tyto práce provádí národní podnik Geotest Brno za účelem statického zajištění objektu.

V depozitářích na zámku Litenčice byla dokončena rekonstrukce krovu a krytiny včetně klempířských prací.

Ateliér Investprojektu Brno dokončuje studii dopravní haly a Útvar hlavního architekta města Brna urbanistické řešení pro budoucí areál Technického muzea.

V tomto čtvrtletí bylo též započato se zajišťováním generální opravy barokního mlýnu ve Slupí, kterou zajišťuje národní podnik Geoindustria.

V kovárně v Těšanech bylo provedeno vysušení zemní vlhkosti zdiva a započato s projekčními pracemi na vlastní úpravě objektu.

K R U H P Ř Á T E L T M

Koncem června se uskutečnila návštěva členů pražské odbočky Kruhu přátel Technického muzea v Brně, sekce městské hromadné dopravy. 25 účastníků exkurse si se zájmem prohlédlo renovovaná historická tramvajová vozidla ve vozovně Pisárky a ústřední dílny Dopravního podniku v Brně, kde jsou rekonstruovány další tramvajové vozy.

Dne 2. září uspořádala sekce "Z" Klub klubovou jízdu zručnosti na parkovišti u Zimního stadiónu. Závodilo celkem 18 vozů.

T M P Ř I P R A V U J E

Výstavu **PŘÍRŮSTKŮ** sbírek z letectví, měřicí techniky
a jemné mechaniky.

Výstavu **"SOVĚTSKÉ CIVILNÍ LETECTVÍ"**
v rámci oslav 55. výročí VŘSR, 50. výročí
vzniku SSSR a Měsíce čs. sovětského přátel-
ství.

Blíže na pozvánkách a plakátech.

T M P R A V O D A J

Vydává se čtvrtletně v Brně. Zodpovědný
redaktor Ing. Vladimír Herka.

Náklad 250 výtisků. Povoleno
NVmB, č. 292. Tisk: Městské kulturní středisko S.K. Neuman-
na v Brně.

Pro vnitřní potřebu - zdarma.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný
redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 250 výtisků. Povoleno
NVmB, č. 292. Tisk: Městské kulturní středisko S.K. Neuman-
na v Brně.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

